

SLOVENSKÉ POTRAVINY BEZ GMO

PRÍRUČKA PRE VÝROBU A PRODUKCIU v „Čistej línii bez použitia GMO“

Bratislava, október, 2017

Obsah

Predslov autorov	3
1. Úvod	4
2. Popis projektu	5
3. Cieľ a zámer projektu	5
4. Záonné požiadavky	6
4.1 Vznik štandardu a značky	6
4.2 Predpoklady pre používanie značky	7
4.3 Legislatívne požiadavky	8
4.4 Používanie a rozsah certifikácie štandardu pre objednávateľa certifikácie	10
4.5 Záväzné štandardy pre jednotlivé subjekty podľa zamerania v „Čistej línii bez GMO“	10
4.5.1 Pestovateľ	10
4.5.2 Spracovateľ	11
4.5.3 Výrobca krmných zmesí	11
4.5.4 Chovateľ	12
4.5.5 Spracovateľský potravinársky podnik	13
4.5.6 Obchodník, distribútor	13
5. Schéma certifikácie	15
6. Príslušná dokumentácia a evidencia certifikovaných subjektov v „Čistej línii bez GMO“	15
7. Audit a nezhody	16
7.1 Typy nezhôd	16
8. Reklamačný poriadok a postup pri odbere vzoriek	16
8.1 Účel	16
8.2 Rozsah platnosti	16
8.3 Definície a skratky	17
8.4 Zodpovednosť, právomoc a vzájomné vzťahy	17
8.5 Postup	17
8.6 – 8.8 Súvisiace dokumenty	18
8.9.- 8.11 Prehľad zmien a revízií	19
9. Pojmy a skratky	19
10. Prílohy	21

Predslov autorov

Zväz výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností vyvinul iniciatívu, ktorá by mohla zabezpečiť, aby Slovenská republika neprodukovala a neuvádzala na náš trh polotovary a základné potraviny na báze geneticky modifikovaných organizmov. Tento projekt pod názvom „Slovenské potraviny bez GMO“ v podobe „Čistej línie bez použitia GMO“ podporujeme z viacerých dôvodov. Naša iniciatíva sa hlási k princípu tzv. predbežnej opatrnosti, ako právneho, etického a politického princípu z oblasti riadenia rizík, ktorým v tomto projekte máme na mysli výrobu v oblasti genetických technológií a genetických manipulácií. Reagujeme tak na európsky trend, ktorý sa snaží minimalizovať, resp. obmedziť využívanie geneticky modifikovaných organizmov. Ďalší z dôvodov, je využiť výhodu Slovenska, ktorá spočíva v možnosti absolútnej sebestačnosti v produkcii krmív – predovšetkým sóje – ktorá je z hľadiska dovozu okrem iných zdrojov GMO. Toto je nesporná výhoda oproti krajinám s vysokou spotrebou sóje na výrobu krmív a bolo by hazardom túto výhodu a možnosť nevyužiť. V ekonomickej oblasti už len obmedzenie dovozov sóje na kŕmenie predstavuje v našom prípade úsporu cca 35,0 – 40,0 mil. EUR ročne. Túto položku vieme plnohodnotne nahradiť domácou produkciou. Bol by to prakticky prvý prípad, kedy by sa v plnom rozsahu zo základnej suroviny bez pridanej hodnoty produkovali finálne sofistikované výrobky v podobe potravín. Predpokladáme, že tento typ vyprodukovaných potravín by bol mimoriadne konkurencieschopný, jedinečný a zaujal by všetky vekové skupiny občanov Slovenska. Zároveň tento projekt dáva impulz na zvyšovanie atraktivity a produkcie domácich potravín.

Táto príručka má za cieľ do detailov informovať záujemcov o spôsobe, priebehu vykonania nevyhnutných krokov k tomu, aby získali značku „Slovak Soya“, resp. „Vyrobené bez použitia GMO.“ Ťažisko kladieme na autoritatívnu certifikáciu a udržiavanie tejto získanej značky do ďalších rokov. Z tohto dôvodu bola Zväzom výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností zriadená spoločnosť AgroCert, ktorá je v zmysle predmetu činnosti zapísanom v obchodnom registri SR, oprávnená realizovať všetky kroky súvisiace s certifikáciou a následným udržiavaním systému. Z hľadiska certifikácie a následných auditov nepredpokladáme, že pôjde o byrokraticky náročný a zložitý proces certifikovaných subjektov, nakoľko tieto na všetkých stupňoch a úrovniach v súčasnosti pracujú a sú certifikované v príslušných systémoch, či už sú to systémy správnej výrobnéj a pestovateľskej praxe, ISO, HACCP, QS, GMP+, ISCC a ďalšie. Napriek tomu, že systém „Čistá línia bez použitia GMO“ bude dobrovoľný, máme za to, že osloví množstvo záujemcov. Podpora štátnych autorít na čele s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, s ktorým na tomto projekte dlhodobo spolupracujeme, je zárukou úspešného zavedenie tohto systému.

Za autorský tím:

Ing. Marian Uhrík

Ing. Marek Lukáčik

Ing. Róbert Štec

1. Úvod

Problematika využívania geneticky modifikovaných organizmov sa dostáva do popredia v dvoch rovinách.

- V rovine prvej sa charakterizuje využitie geneticky modifikovaných organizmov (ďalej GMO), ktorých cieľom má byť vyššia produkcia vybraných hospodárskych plodín pri znížených výrobných nákladoch pri ekonomickej efektívnosti výroby základných potravín. Ide v zásade o umelý zásah tzv. génovú manipuláciu, ktorou sa dosahujú resp. riešia buď negatívne vplyvy na tú ktorú hospodársku plodinu, alebo rieši sa stav kedy je rastlina po gémovej manipulácii odolnejšia voči vonkajšiemu prostrediu, resp. mení svoju doterajšiu podobu. Ide najmä o hlavné hospodárske plodiny pestované vo svetovom objeme, ako sú kukurica, sója, bavník, repka, zemiaky, papája a pod. Samotná realizácia a výskum projektu genetickej modifikácie je predovšetkým pod patronátom veľkých nadnárodných šľachtiteľských spoločností, ktoré produkujú osivá uvedených plodín a uvádzajú ich do veľkovýrobnej praxe.
- V rovine druhej však napriek mnohým overovaniam nie je ešte celkom jasný vplyv a dopad na životné prostredie a biodiverzitu krajiny resp. územia na ktorom sa GM plodiny pestujú. Predpokladá sa veľké riziko najmä v nástupe rezistencie, kedy môže dôjsť k prelomeniu bariéry v GM plodine s následným možno nepredvídateľným dopadom na ostatné hospodárske a kultúrne plodiny v danom regióne.

Pestovanie GM plodín má vo svete stúpajúci trend. V roku 2009 sa na celom svete pestovali GM plodiny spolu na 134 miliónoch hektároch. V roku 2015 sa podľa posledných údajov (Clive James) pestovali GM plodiny spolu na 181,5 mil. hektároch. Najväčším pestovateľom GM plodín je USA s celkovou výmerou 73,1 mil. ha, čo predstavuje temer 40,3 % z celkových pestovateľských plôch. Po nej nasledujú Brazília a Argentína s 42,2 resp. 24,9 mil. hektároch. Ďalšie krajiny s vysokou plochou pestovania sú Kanada 11,6 mil. ha, prevažujúca repka, sója a cukrová repa a India, ktorá pestuje na 11,6 mil. hektároch bavlnu. Zaujímavá je pri tejto štatistike pozícia a skutočnosť v Európe. Pestovanie GM plodín je na jej území marginálne a je obmedzené viac menej na pokusné účely. Z tohto rámca sa vyníma len Španielsko, ktoré pestuje kukuricu na ploche 1,3 tis. hektároch z dôvodu vysokého infekčného tlaku víjačky kukuričnej. Čo sa týka plodín, najvyššie výmery dosahuje pestovanie GM sóje - 50% z celkovej GM plochy, hneď po nej nasleduje kukurica - 30%, potom bavlna 14% a repka 5%. Sója sa tým stala najväčším zdrojom GM komodity, ktorá zásadne ovplyvňuje celý potravinový reťazec potravinových zvierat. Pestovateľské plochy sóje sú koncentrované do troch štátov a to USA, Brazílie a Argentíny, pričom jej pestovanie má vplyv na deforestáciu v krajinách práve Južnej Ameriky. Až 80,5% svetovej produkcie sóje sa pestuje v týchto troch štátoch, pričom približne 85,0% ide na vrub pestovanej GM sóji. Z uvedeného je jasné, že tieto tri krajiny sú zároveň aj najväčšími svetovými exportérmi. Naopak najväčšími importérmi sóje sú Čína, krajiny EÚ, Afrika a krajiny východnej Ázie.

Z tohto pohľadu je Slovensko v pozícii krajiny, ktorá v súčasnej dobe nepestuje a neprodukuje žiadne GM plodiny. Na základe dohody o overení účinkov a produkcie, sa pod prísnou kontrolou UKSÚP-u vykonali testovania na GM kukurici hybridu MON 810. Overovanie realizoval NPPC - VÚRV Piešťany v rokoch 2006 - 2014, kedy sa overovanie ukončilo. V roku 2006 kedy sa pokus zahájil bolo osiatych 33,1 ha, v roku 2007 na 948,52 ha u 16 pestovateľov - ďalej: Rok 2008 - 1941,8 ha, 14, 2009 - 875,0 ha, 12, 2010 - 1248,7 ha, 7, 2011 - 760,74 ha, 5, 2012 - 189,0 ha, 3, 2013 - 99,9 ha, 2. V roku 2014 sa overovanie zakončilo pri 411,0 hektároch u troch pestovateľov.

Od tohto roku sa prakticky na Slovensku nepestuje žiadna GM kukurica, ale ani žiadna iná GM plodina (v EÚ je v súčasnosti povolená na pestovanie len jedna plodina – insekt rezistentná GM kukurica MON810).

Najmä posledné roky sa vedú nielen odborné ale často krát aj politické diskusie aký smer by si mala Európska únia v tejto problematike vybrať. Vyvrcholením viacročných diskusií v tejto

otázke bolo rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2015/412 z 11.3.2015, ktorý príslušnou Smernicou umožnil členským štátom EÚ obmedziť alebo zakázať pestovanie geneticky modifikovaných organizmov (GMO) na ich území. Tento princíp sa uplatňuje v hodnotení rizika. Smernica umožňuje obmedziť alebo zakázať pestovanie na základe iných dôvodov, ako je len hodnotenie rizika (čl. 26b (3) druhá veta smernice EÚ 2015/412. Dôvodom bola požiadavka viacerých členských štátov. Potvrdením tohto princípu je skutočnosť, kedy mnohé krajiny EÚ zmenili a menia pozíciu voči používaniu GMO v potravinovom reťazci. Najmä posledných päť rokov vystihuje tento trend. V rámci tejto politiky hľadá EÚ možnosti a priestor na znižovanie závislosti od dovozov sóje. Existujúce programy na hľadanie a využívanie alternatívnych zdrojov bielkovinových krmív sú podporované aj možnosťou finančných stimulov, ktoré si môžu jednotlivé členské krajiny zahrnúť do svojich podporných programov.

Predložený projekt tzv. „Čistá línia bez použitia GMO“ vychádza aj zo Smernice Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/412 z 11. marca 2015. Rozširuje ďalej celú problematiku tým, že rieši v celom komplexe sled reťazca línie bez GMO a to počnúc pestovaním plodín, ich spracovaním na krmivá, ďalším použitím vo výžive hospodárskych zvierat, výroby živočíšnych produktov a potravín z nich, v statuse „Vyrobené bez použitia GMO“.

2. Popis projektu

Celý projekt spočíva v dodržaní a realizácii tzv. „Čistej línie bez použitia GMO,“ ktorý v zásade vylučuje akékoľvek pestovanie GM hospodárskych plodín na Slovensku a pokračuje v ďalšom slede bez použitia GMO až po výrobu finálnych potravín. Tento spočíva v používaní týchto plodín ako krmív vo výžive potravinových zvierat. Ďalej pokračuje v tejto línii výrobou živočíšnych produktov z hospodárskych zvierat a to v produkcii mlieka, mäsa, vajec a i. Pokračuje v ich spracovaní až na potraviny, ktoré v konečnej fáze predstavujú status resp. značku „Vyrobené bez použitia GMO.“

Projekt počíta so zapojením všetkých výrobných a spracovateľských subjektov počnúc pestovateľmi, v tomto prípade sójových bôbov. Krmivárske podniky, ktoré z dopestovaných bôbov vyrábajú krmivo vo forme sójového extrahovaného šrotu, extrudovanej sóje, FFS a ďalších derivátov sóje. Ďalej všetky subjekty vyrábajúce krmné zmesi, ktoré sa používajú na kŕmenie hospodárskych zvierat pre potravinárske účely. Línia pokračuje certifikáciou chovateľov hospodárskych zvierat a to chovateľmi hydiny a nosníc, chovateľmi ošípaných, chovateľmi hovädzieho dobytku (HD), vrátane dojnic, chovateľmi oviec, kôz a pod. Takto vyrobené živočíšne produkty budú spracované na bitúnkoch, mliekarenských podnikoch a triediarňach vajec, ktoré budú pracovať taktiež v režime bez GMO. Z nich budú vo finálnej fáze vyrobené v príslušných potravinárskych podnikoch potraviny adjustované ako „Vyrobené bez použitia GMO“. Tento logický model zabezpečí v celej horizontále podmienku, ktorá spočíva v tzv. „Čistej línii bez použitia GMO.“ V schéme subjektov budú zapojené aj obchodné spoločnosti, ktoré budú s uvedenými tovarmi obchodovať, resp. ich distribuovať. Názorná horizontálna schéma prehľadne uvádza všetky zapojené subjekty ako aj vzťah postupnosti medzi nimi v logickom prepojení vrátane nevyhnutných krokov potrebných k dosiahnutiu potrebného štandardu. Schéma je uvedená v prílohe tejto príručky.

3. Cieľ a zámer projektu

Na základe vykonaných analýz, možno konštatovať že tento cieľ môžeme po vykonaných nevyhnutných opatreniach realizovať. Vykonané analýzy sa sústreďujú do týchto oblastí a výstupov:

- Získanie sebestačnosti na bez GMO produkciu bielkovinových krmív
- Zachovanie produkčnej účinnosti kŕmnych zmesí používaných bez GMO

Slovensko má v oblasti produkčných a bilančných parametrov oproti krajinám s vysokou produkciou živočíšnych výrobkov mimoriadne vhodné podmienky. Na svojom území nepestuje žiadne hospodárske GM plodiny, ktoré sú používané na kŕmenie potravinových zvierat. Čo sa týka používania GM krmív je jediné problematické krmivo sójový extrahovaný šrot. Tento sa na Slovensko dováža v statuse GMO od veľkých producentských krajín ako sú USA, Brazília, Argentína. Naša veľká výhoda spočíva v relatívne nízkej potrebe tohto dovážaného krmiva. Oproti veľkým krajinám, ktoré používajú toto nevyhnutne potrebné bielkovinové krmivo rádovo v objeme miliónov ton je naša reálna ročná potreba (rok 2016) vo výške cca. 94,0 tis. ton zanedbateľná. Do EÚ sa dovoz sóje ako krmiva ustálil na úrovni 32,0 - 34,0 mil. ton ročne. V drvivej väčšine ide o krmivá z GM produkcie, pričom sú najväčší importéri a užívatelia krajiny v poradí Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Veľká Británia, Taliansko, Holandsko a Poľsko. Slovensko je z tohto pohľadu vo výhodnej situácii. Negatívnym faktom je skutočnosť, že sa neustále znižuje výroba kŕmnych zmesí na strane jednej. Pozitívne však pôsobí skutočnosť, že na úkor spotreby sójových krmív narastá využitie domácich bielkovinových krmív z dopestovanej repky a slnečnice, ktorých domáce zdroje máme dostatočné.

Ďalšia a z nášho pohľadu kľúčová výhoda spočíva v tom, že toto nevyhnutne potrebné bielkovinové krmivo si vieme pri vylúčení dovozov zabezpečiť vlastnou produkciou. Slovensko je jedna z mála krajín v rámci EÚ, ktorá si bude pri cielenom uplatnení finančných stimulov schopná zabezpečiť požadované množstvo sójových extrahovaných šrotov z vlastnej produkcie. Tradícia pestovania sóje na Slovensku siaha do ďalekej minulosti sedemdesiatich a osemdesiatich rokov minulého storočia. Je pravdou, že tieto pokusy neboli plošne celkom úspešné. Najmä vďaka novým odrodám sóje, ako aj zaujímavým stimulom - greening, hľadanie dobrých predplodín a pod., začala nová éra v jej pestovaní a rozširovaní osevných plôch. Kým bola v roku 2011 zberná plocha sóje vo výške 19,6 tis. hektárov, tak v roku 2016 to bolo pri neustále medziročnom náraste už 34,9 tis. ton. Rekordný bol rok 2015, kedy bolo osiatych 43,4 tis. hektárov. Najväčšie riziko pri pestovaní sóje je však v jej variabilite produkcie. Sója je mimoriadne náročná na pravidelnú distribúciu zrážok. Je to jediný agrotechnický parameter, ktorý rozhoduje o ekonomike pestovania. Ostatné parametre ako sú správna agrotechnika, výber vhodných osív, výživa, ochrana a pod. sú zvládnuteľné. Pri porovnaní priemerných úrod za posledných päť rokov sa variabilita priemerných úrod pohybuje v rozmedzí 1,3 tony/ha až 2,7 ton/ha, pričom táto posledná dosiahnutá úroda je porovnateľná s priemernou úrodou Brazílie a Argentíny. Päťročný priemer reprezentuje údaje: zberová plocha 30,3 tis. hektárov, priemerná úroda 1,9 tony z hektára a dosiahnutá produkcia sójových bôbov na úrovni 59,5 tis. ton. V roku 2017 sa osialo historicky najviac plôch a to necelých 44,0 tisíc hektárov. Pri predpokladanej úrode na úrovni 2,4 tony z hektára vychádza reálne produkcia sójových bôbov v množstve nad 100,0 tisíc ton.

4. Záonné požiadavky

4.1 Vznik štandardu a značky

Jednotlivé štandardy certifikácie pre zapojené subjekty zo sektora pôdohospodárstva stručne popisujú podmienky, postupy a zodpovednosť za výkon činností pre dodržiavanie požiadaviek systému tzv. „Čistej línie bez použitia GMO“ resp. podmienky udelenia certifikácie a možnosť používania značiek „Slovak Soya“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO“ v reťazci potravinovej produkcie – **„Z VIDIEL AŽ PO VIDLIČKU“**

Štandardy sú vypracované s cieľom zaviesť do praxe metódy a procesy tak, aby sa pri výkone činností, najmä pri pestovaní, výrobe, chove a spracovaní poľnohospodárskych produktov (rastlinných aj živočíšnych), splnili všetky požiadavky systému „Čistej línie bez použitia GMO“ a to z hľadiska požiadaviek pre produkciu krmív aj potravín, sledovateľnosti a vystopovateľnosti, riadenia rizík, systému až po prehlásenie „Čistej línie bez použitia GMO.“ Každý producent a spracovateľ musí mať zdokumentované, čo pestuje, čo chová, čo produkuje. Lína vychádza z kontroly celého procesu výroby na základe analýzy rizík pred vlastným začatím produkcie. V praxi to znamená, že pri kontrolovaní pestovateľa je nutné

posúdiť osivo a dodanú chémiu, pri spracovateľovi sójových bôbov je nutné aby tento zisťoval akého pôvodu sú dodané bôby, pri výrobcovi kŕmnych zmesí (KZ) kontrola prebieha aj na dodávateľov ostatných kŕmnych komponentov použitých v KZ, ktoré dodáva pre chovateľov nosníc, brojlerov, ošípaných, výkrmového HD, dojníc, oviec a kôz. Reťazec pokračuje dodávateľom živočíšnych produktov, ktorý preukáže bitúnikom a ostatným spracovateľským podnikom potravinárskeho priemyslu svoju produkciu v „Čistej línii bez použitia GMO.“ Jediným cieľom a úlohou je vystopovateľnosť na geneticky modifikované produkty.

Značku „Slovak Soya“ prideli AgroCert len v prípade, ak sa preukáže, že v línii - pestovateľ sóje (sója zasiata, dopestovaná a predaná na Slovensku), spracovateľ, resp. obchodník nezasial, nespracoval a nepredával GM sóju. Ak sa preukáže, že línia bola narušená GM produktom, za čistú sa považuje len do kroku, kedy bol použitý daný GM produkt. Ak osivo, resp. rastlinná produkcia alebo spracovanie sóje nespĺňa požiadavky značky „Slovak Soya“, AgroCert oficiálne požiada ÚKSÚP o vykonanie kontroly dokumentácie a rozboru osiva, resp. rastlinnej produkcie alebo spracovania sóje na prítomnosť GMO. Na základe výsledku sa určí spôsob ďalšej manipulácie s uvedenou šaržou sóje. Náklady ÚKSÚP na uvedenú kontrolu budú hradené na základe Obchodného zákonníka vo vzťahu dodávateľa a odberateľa.

Značku „Vyrobené bez použitia GMO“ prideli AgroCert len v prípade, ak sa preukáže, že v celej línii daného produktu neboli použité žiadne geneticky upravené produkty. Ak sa preukáže, že línia bola narušená GM produktom alebo produktom vyrobeným z GMO, za čistú sa považuje len do kroku, kedy bol použitý daný GM produkt. Ak krmivo nespĺňa požiadavky značky „Vyrobené bez použitia GMO“, AgroCert oficiálne požiada ÚKSÚP o vykonanie kontroly dokumentácie a rozboru krmiva na prítomnosť GMO. Na základe výsledku sa určí spôsob ďalšej manipulácie s predmetným krmivom. Náklady ÚKSÚP na uvedenú kontrolu budú hradené na základe Obchodného zákonníka vo vzťahu dodávateľa a odberateľa.

Spoločnosť AgroCert si vyhradzuje právo na základe registrovaných značiek „Slovak Soya“ a „Vyrobené bez použitia GMO“ certifikovať subjekty v rámci systému „Čistá línia bez použitia GMO.“

Príslušný štandard je záväzný pre daný subjekt, ktorí sa dobrovoľne prihlásil k systému „Čistá línia bez použitia GMO“ pre značky „Slovak Soya“ a „Vyrobené bez použitia GMO.“ Takýto subjekt sa prihlásením k systému zaviazal, že umožní preverenie dodržiavania štandardu osobe poverenej certifikačnou spoločnosťou AgroCert. Ten sa zaväzuje, že preverovateľom bude osoba nezávislá a bez osobného záujmu na ovplyvňovaní výsledkov preverenia štandardu.

Používané značky štandardu

„Vyrobené bez použitia GMO:“

a

„Slovak Soya:“

4.2 Predpoklady pre používanie značky

Každý subjekt, ktorý spĺňa legislatívne požiadavky, musí označovať produkty, obsahujúce geneticky modifikované organizmy v súlade s platnou legislatívou nariadenia Európskeho

parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 o sledovateľnosti a označovaní geneticky modifikovaných organizmov a sledovateľnosti potravín a krmív vyrobených z geneticky modifikovaných organizmov. Subjekt, ktorý chce používať jednu alebo obe značky „Slovak Soya“ a „Vyrobené bez použitia GMO,“ musí presvedčivo preukázať, že jeho produkty spĺňajú predpoklady pre udelenie týchto značiek a požiadať o výkon certifikácie AgroCert, ktorý následné overí podľa príslušných štandardov vlastné požiadavky na zaregistrovanie a zápisu spoločnosti do Registra certifikovaných subjektov podľa týchto štandardov. Register sa nachádza na webovom sídle: www.agrocert.sk. Vlastné požiadavky pre udelenie certifikátu sa líšia podľa zamerania certifikovaného subjektu, pričom štandardy a certifikačné dotazníky sú odlišné podľa typu a zamerania - druhu výroby - subjektu pôsobiaceho v reťazci „Čistá línia bez použitia GMO.“

Certifikovaný subjekt musí vyplniť dotazník a priložiť požadované dokumenty, dokazujúce zhodu s požiadavkami štandardov, následne bude na mieste vykonaný výkon certifikácie spoločnosťou AgroCert. Na základe jej výsledku **bude/nebude** udelený certifikát a zápis do Registra certifikovaných subjektov s platnosťou na jeden rok.

Pre udržanie platnosti certifikátu sa vykonávajú periodické audity (preverenie) dodržiavania požiadaviek tohoto štandardu.

Dodržiavanie podmienok pre používanie označení „Slovak Soya“ a „Vyrobené bez použitia GMO“ kontroluje AgroCert. Kontroluje sa pritom súlad s certifikačnou schémou. Každý subjekt musí pri kontrole predložiť aj platné dokumenty ako dôkazy na overenie zhody podľa týchto štandardov.

4.3 Legislatívne požiadavky

Legislatíva Európskej únie:

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 zo dňa 22. septembra 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 zo dňa 22. septembra 2003 o sledovateľnosti a označovaní geneticky modifikovaných organizmov a sledovateľnosti potravín a krmív vyrobených z geneticky modifikovaných organizmov a o zmene smernice 2001/18/ES
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 zo dňa 28. januára 2002, ktorým sa stanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva, zriaďuje sa Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovuje postupy týkajúce sa bezpečnosti potravín (čl. 18 ods. 1)
- NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1831/2003 z 12. januára 2003, ktorým sa stanovujú požiadavky na hygienu krmív
- NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 767/2009 z 13. júla 2009 o uvádzaní krmív na trh a ich používaní, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1831/2003 a ktorým sa zrušujú smernica Rady 79/373/EHS, smernica Komisie 80/511/EHS, smernice Rady 82/471/EHS, 83/228/EHS, 93/74/EHS, 93/113/ES a 96/25/ES a rozhodnutie Komisie 2004/217/ES
- Nariadenie Komisie (EU) č. 619/2011 zo dňa 24. júna 2011, ktorým sa stanovujú metódy odberu vzoriek a laboratórneho skúšania na úradnú kontrolu krmív z hľadiska prítomnosti geneticky modifikovaného materiálu, u ktorého prebieha postup povoľovania alebo pri ktorom uplynula platnosť povolenia
- NARIADENIE KOMISIE (ES) č. 152/2009 z 27. januára 2009, ktorým sa stanovujú metódy odberu vzoriek a analýzy na účely úradných kontrol krmív.
- NARIADENIE KOMISIE (EU) č. 691/2013 z 19. júla 2013, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 152/2009 o metódach odberu vzoriek a analytických metódach
- NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 882/2004 z 29. apríla 2004 o úradných kontrolách uskutočňovaných s cieľom zabezpečiť overenie dodržiavania potravinového a krmivového práva a predpisov o zdraví zvierat a o starostlivosti o zvieratá

ZVKOS

- Nariadenie Rady (ES) č. 834/2007 zo dňa 28 júna 2007 o ekologickej produkcii a označovaní ekologických produktov a o zrušení nariadenia (EHS) č. 2092/91
- Smernica EP a Rady (EÚ) 2015/412 z 11. marca 2015, ktorou sa mení smernica 2001/18/ES, pokiaľ ide o možnosť členských štátov obmedziť alebo zakázať pestovanie geneticky modifikovaných organizmov (GMO) na ich území.

Požiadavky na označenie v zmysle nariadení EÚ

Základnou požiadavkou na krmivá a prísady do potravín označených „Vyrobené bez použitia GMO“ a „Slovak Soya“ je, že pre tieto produkty resp. zložky nie je povinnosť označenia podľa nariadenia (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003. Zmesi sú podľa nariadenia (ES) č. 1829/2003 a 1830/2003 vyňaté, ak sú splnené tieto podmienky:

- podiel materiálu, ktorý obsahuje GMO, pozostávajúci z nich alebo je z nich vyrobený, v jednotlivých zložkách, z ktorých sa potravina/krmivo skladá nie je vyššia ako 0,9 %, za predpokladu, že prítomnosť tohto materiálu je náhodná alebo nie je možné ju vynechať z technológie,
- v súlade s legislatívou, obsah GMO povolených v EÚ neprekračujúci limit 0,9 % pre každý druh je považovaný zásadne za technicky nevyhnutný alebo náhodný za predpokladu, že výrobca krmív vykonal organizačné opatrenia k minimalizácii rizika kontaminácie geneticky modifikovaným organizmom a preukázateľne ich realizoval.

Povinnosť označovania potravín

Aby zložky potravín mohli byť označené „non GMO, resp. GMO free,“ - súčasné medzinárodné označenie - nesmú podliehať označovaniu podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 1829/2003 a 1830/2003. Zložky, prídavné a pomocné látky, ktoré obsahujú GMO, pozostávajú z nich alebo sú z nich vyrábané, sa nesmú používať pri výrobe potravín s označením „non GMO, resp. GMO free.“ Všeobecne by sa mala tolerovať prítomnosť GMO nižšia ako je limit stanovenia validovanou metódou - na zložku za predpokladu, že táto prítomnosť je náhodná alebo technicky nevyhnutná, čo musia prevádzkovatelia preukázať podľa Nariadenia (ES) č. 1829/2003 – čl. 12 ods. 3 príslušným orgánom, že vykonali primerané opatrenia, aby sa vyhlí prítomnosti takéhoto materiálu. Tento oddiel sa nevzťahuje na potraviny, ktoré obsahujú materiál, ktorý obsahuje, skladá sa alebo je vyrobený z GMO v množstve nie vyššom ako 0,9 % zložiek potraviny, braných do úvahy jednotlivo alebo potravín, ktoré sa skladajú z jednej zložky za predpokladu, že ich prítomnosť je náhodná a technologicky nevyhnutná. Ak nie sú potrebné prísady v kvalite „non GMO, resp. GMO free“ na trhu preukázateľne dostupné, môžu byť použité aj také, ktoré boli vyrobené prostredníctvom GMO. Podkladom je zoznam dotknutých látok, vydaný Komisiou EÚ podľa nariadenia (ES) č. 834/2007. V súčasnej dobe nie sú žiadne látky v zozname uvedené.

Povinnosť označovania krmív

V Slovenskej republike a iných členských štátoch EÚ je platný pozitívny systém označovania v EÚ povolených GMO v zmysle priamo uplatniteľného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003, o sledovateľnosti a označovaní geneticky modifikovaných organizmov a sledovateľnosti potravín a krmív vyrobených z geneticky modifikovaných organizmov a podľa nariadenia (ES) č. 1829/2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivách. Označovanie sa nevzťahuje na potraviny a krmivá s obsahom materiálu, ktorý obsahuje, skladá sa alebo je vyrobený z GMO v množstve nie vyššom ako 0,9 % zložiek potraviny alebo krmiva za predpokladu, že ich prítomnosť je náhodná a technologicky nevyhnutná.

Každá fyzická alebo právnická osoba, ktorá umiestňuje výrobok na trh, alebo ktorej je doručený výrobok umiestnený na trhu v EÚ na všetkých stupňoch výrobného a distribučného reťazca okrem spotrebiteľov, uchováva informácie obsahu a identifikácie GMO najmenej po dobu piatich rokov od každej transakcie, ktoré umožňujú identifikovať prevádzkovateľa, od ktorého a ktorému boli výrobky obsahujúce, skladajúce sa alebo vyrobené z GMO dané k dispozícii. Za GMO krmivá sa považujú aj krmivá, ktoré neobsahujú GMO ale boli z GMO vyrobené.

Na základe tohto musí byť AgroCertom overené, či:

- má certifikovaný subjekt (odberateľ) uzavretú zmluvu alebo dohodu s dodávateľom,
- boli vykonané vhodné opatrenia na priestorové alebo časové oddelenie produktov GMO a non GMO, resp. GMO free (napr. čistenie, preplachovanie, doprava atď.), aby sa zabránilo zmiešaniu
- sú stanovené preventívne opatrenia pre krmné komponenty dovážané z tretích krajín, ktoré nemajú povinnosť označovania podľa požiadaviek EU (zmluva, certifikát, rozbor, plány odberu vzoriek atď.)
- žiadna vzorka nemôže obsahovať prítomnosť GMO nad limit stanovenia pre daný typ GMO.

4.4 Používanie a rozsah certifikácie štandardu pre objednávateľa certifikácie

Používanie jednotlivých štandardov

- Štandard – taxatívne určenie podmienok, ktoré musí certifikovaný subjekt pre príslušnú oblasť certifikácie splniť. Tieto podmienky sú obsahom príslušných certifikačných auditov
- Držiteľom štandardov je Zväz výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností a tento jediný môže meniť a dopĺňať podmienky a požiadavky štandardu
- Dokumentácia pevná – teória, vlastný štandard
- Dokumentácia operatívna – výsledky kontrol, založené zložky pre jednotlivých producentov a následné plánované aj neplánované kontroly
- Jediným posudzovateľom pre spory je Oddelenie molekulárnej biológie Národné referenčné laboratórium ÚKSÚP, ktoré má akreditáciu a súčasne aj akreditované metodiky na posúdenie génových manipulácií
- Štandard vypracovaný s podporou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR).
- Kontrolu zabezpečenia čistej línie bez použitia GMO pre oblasť pestovania, spracovania a výroby krmných zmesí zabezpečuje vo svojej kompetencii Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave (ÚKSÚP) a pre oblasť živočíšnych produktov a ich spracovania na potraviny zabezpečuje vo svojej kompetencii Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ŠVPS SR).
- Kontrolu štandardu a celej činnosti vykonáva certifikačná spoločnosť AgroCert..

4.5 Záväzné štandardy pre jednotlivé subjekty podľa zamerania v „Čistej línii bez použitia GMO“

4.5.1 Pestovateľ

Pestovateľ - právnický subjekt alebo fyzická osoba, ktorý dodáva agrokomodity pre spoločnosti, ktoré tieto spracúvajú na krmivá chovateľovi, prípadne potravinárskemu podniku s výrobou potravín. Pestovateľ sóje môže byť ktokoľvek, kto pestuje sóju z osiva uznaného v ktoromkoľvek členskom štáte EÚ alebo z farmárskeho osiva, ktoré získal opätovným množením pre vlastnú potrebu. Subjekty na týchto úrovniach musia na základe spoločne uzatvorenej zmluvy o dielo umožniť zástupcom spoločnosti AgroCert vykonať certifikáciu a následný audit a poskytnúť na požiadanie relevantné údaje. Farmár s každou šaržou musí na dodacom liste a faktúre deklarovať dodržanie čistej línie bez GMO, v tomto prípade použitím značky „Slovak soya.“

Štandard pre pestovateľa v systéme „Čistá línia bez použitia GMO.“

Je povinný mať pripravené a zdokumentované:

ZVKOS

- a) Osivo - záväzná deklarácia, že sa jedná o osivo bez genetickej manipulácie, dodávateľ to uvedie na náveske, na obale a v sprievodnom doklade. Predložená dokumentácia o pôvode a uznaní osiva. Nemôže byť uznané ak obsahuje neautorizované GMO.
- b) Počet deklarovaných hektárov musí zodpovedať množstvu osiva podľa jednotky výsevu – dostupná kniha honov a plán osevu
- c) V rámci štátnej kontroly je vykonávaný rozbor na dopestované bôby na genetickú manipuláciu u 5% náhodne vybraných subjektov každý rok.
- d) Zápis v Registri certifikovaných spoločností v „Čistej línii bez použitia GMO.“
- e) Udelenie značky „Slovak Soya“

Poznámka: Kontrolovaný pestovateľ si musí byť vedomý, že je na začiatku reťazca a jeho zlyhanie spôsobí nefunkčnosť celej línie bez GMO

4.5.2 Spracovateľ

Spracovateľ, ktorý spracováva sójové bôby na krmné komponenty (okrem povinnej registrácie na ÚKSÚP s udeleným registračným číslom na typ činnosti, môže byť súčasťou systémov ISO 22000, resp. GMP+). Subjekty na týchto úrovniach musia umožniť zástupcom spoločnosti AgroCert vykonať certifikáciu a následný audit a poskytnúť na požiadanie relevantné údaje. Spracovateľom je aj výrobca napr. extrudovanej sóje, či expandovanej kukurice – ktorý za istých okolností dodáva svoju produkciu na humánnu potrebu. Spracovateľ s každou šaržou musí na dodacom liste a faktúre deklarovať dodržanie systému „Čistej línie bez použitia GMO“, v tomto prípade použitím značky „Slovak Soya“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO.“ Rovnako postupuje výrobca krmív, sprostredkovateľ, ktorý svojim odberateľom – chovateľom hospodárskych zvierat chovaných na potravinárske účely musí na dodacom liste a faktúre deklarovať dodržanie Čistej línie bez použitia GMO, v tomto prípade použitím značky „Vyrobené bez použitia GMO.“

Spracovateľ je povinný viesť agendu a deklarovať

- a) Prehlásenie dodávateľa sójových bôbov a iných komodít o ich pôvode bez GMO. Nakúpené pod značkou „Slovak Soya“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO.“
- b) Zápis pestovateľa v Registri certifikovaných subjektov v Čistej línii bez použitia GMO.
- c) Ak nevie dokázať pôvod krmiva na spracovanie, dopúšťa sa hrubého porušenia EÚ legislatívy. Takéto krmivo sa nemôže ďalej použiť v krmivovom reťazci.
- d) Dostupné HACCP s kritickými bodmi produkcie v Čistej línii bez použitia GMO
- e) Výsledný produkt – krmivo dávať do obehu pod značkou „Slovak Soya“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO.“
- f) Zápis v Registri certifikovaných subjektov v „Čistej línii bez použitia GMO.“

***Poznámka:** Spracovateľ si je vedomý, že jeho nedodržanie zásad čistej línie zamedzí výrobe krmiva bez GMO a po skrínení nemôžu byť produkty týchto hospodárskych zvierat označené „Vyrobené bez použitia GMO.“*

4.5.3 Výrobca krmív

Právnický subjekt podnikajúci v oblasti výroby krmív a kompletných krmných zmesí určených na výživu hospodárskych zvierat chovaných na potravinárske účely. Povinná registrácia na ÚKSÚP s udeleným registračným číslom na typ činnosti. Okrem povinnej registrácie na ÚKSÚP môže byť súčasťou systémov ISO 22000, resp. GMP+). Subjekty na týchto úrovniach musia umožniť zástupcom spoločnosti AgroCert vykonať certifikáciu a následný audit a poskytnúť na požiadanie relevantné údaje. V prípade splnenia podmienok na certifikáciu získava výrobca krmív resp. krmných zmesí oprávnenie používať značku „Vyrobené bez použitia GMO.“

ZVKOS

Výrobca krmív je povinný viesť agendu a deklarovať

- Deklarácia dodávateľov krmných komponentov zapracovaných do krmných zmesí že tieto krmné produkty neobsahujú GMO. Povinnosť uvádzať túto skutočnosť na dodacom liste a faktúre. V prípade krmív zo sóje pri dodávke deklarovať aj laboratórny rozbor na príslušnú šaržu dodávky.
- Deklarácia pestovateľa o Čistej línii bez použitia GMO s uvedeným číslom v Registri certifikovaných subjektov v Čistej línii bez použitia GMO. Povinnosť uvádzať túto skutočnosť na dodacom liste a faktúre.
- V prípade používania aj GMO produktov počas výroby na jednej linke dokázať, že nedochádza ku krížovej kontaminácii, resp. zámene sortimentu. Dôležitý CCP! Obdobne postupovať aj v procese skladovania a prepravy týchto rizikových krmív.
- V prípade výroby čistej a nečistej línie deklarovať a dokázať, že všetky technologické operácie sú vzájomne oddelené a nedochádza k zámene sortimentu (v tomto prípade sa vyžaduje precízne vypracovanie plánu HACCP a jeho dôsledná kontrola).
- Dostupné HACCP s kritickými bodmi produkcie v „Čistej línii bez použitia GMO.“
- Zápis v Registri certifikovaných subjektov v Čistej línii bez použitia GMO.“

Poznámka: *Producent krmiva si je vedomý, že jeho nedodržanie zásad „Čistej línie bez použitia GMO“ poruší celý reťazec v chovoch hospodárskych zvierat*

4.5.4 Chovateľ hospodárskych zvierat

Právnický subjekt alebo fyzická osoba podnikajúca v oblasti chovu hospodárskych zvierat za účelom ich predaja do potravinového reťazca. Dodáva živé hospodárske zvieratá chované na potravinárske účely alebo živočíšne produkty z nich na bitúnky a spracovateľské subjekty vyrábajúce potraviny. Zákonná povinnosť zápisu farmy v Centrálnnej evidencii hospodárskych zvierat (CEHZ).

Subjekty na tejto úrovni musia umožniť zástupcom spoločnosti AgroCert vykonať certifikáciu a následný audit na farme s chovom a poskytnúť na požiadanie relevantné dokumenty. Chovateľ hospodárskych zvierat musí na dodacom liste a faktúre deklarovať dodržanie Čistej línie bez použitia GMO, v tomto prípade použitím značky „Vyrobené bez použitia GMO.“

V rozsahu:

- Chovu hydiny, u nosníc a kompletného výkrmu brojlerových kurčiat okrem jednodenných kurčiat.
- Chovu ošípaných v prípade kompletného výkrmu ošípaných.
- Chovu hovädzieho dobytku odchovom teliat, produkujúcich mäso, výkrmom mliečnych teliat, kompletného výkrmu hovädzieho dobytku na produkciu mäsa.
- Chovu dojníc produkujúcich mlieko.
- Chovu oviec, jahniat na mäsovú produkciu a oviec na produkciu mlieka.
- Chovu kôz na produkciu mäsa a mlieka.

Chovateľ je povinný viesť agendu a na vyžiadanie deklarovať

- Deklarácia výrobcu objemových krmív, že na výrobu nepoužil žiaden geneticky modifikovaný materiál. Povinnosť uvádzať túto skutočnosť na dodacom liste a faktúre.
- Od dodávateľa krmiva, resp. kompletných krmných zmesí záväznú deklaráciu, že dodané krmivo je bez GMO. Povinnosť uvádzať túto skutočnosť na dodacom liste a faktúre.
- Chovateľ deklaruje na dodacom liste a faktúre pre ďalšieho odberateľa, že krmil svoje zvieratá len deklarovaným krmivom so značkou „Vyrobené bez použitia GMO,“ prípadne deklarovaným krmivom bez GMO.

ZVK SOS

- d) Chovateľ je povinný oddeliť chovy v „Čistej línii bez použitia GMO“ od komerčnej tak, aby nedochádzalo ku krížovej kontaminácii krmiva medzi chovmi, povinne oddelené naskladnenie, skladovanie, dopravné cesty a kŕmenie. Bod CCP!
- e) Chovateľ musí zabezpečiť chovy tak, aby nedochádzalo k zámene zvierat alebo produktov zvierat (vajcia, mäso, mlieko) – tento proces musí dokázať a deklarovať. Bod CCP!
- f) Dodržať Čistú líniu bez použitia GMO v chove hospodárskych zvierat na potravinárske potreby s produkciou mäsa, mlieka, vajec.
- g) Odporúča sa prechodné obdobie 60 dní od ukončenia certifikácie
- h) Zápis v Registri certifikovaných subjektov Čistej línie bez použitia GMO.

Poznámka: Chovateľ si musí byť vedomý, že tvorí koncovku čistej línie a jeho zlyhanie sa prejaví vylúčením živočíšneho produktu z reťazca.

4.5.5 Spracovateľský potravinársky podnik

Právnický subjekt alebo fyzická osoba, ktorá prevádzkuje bitúnok, spracovňu mäsa na finálne výrobky, mliekareň spracúvajúca surové kravské, ovčie, kozie mlieko na finálne výrobky, triediarne vajec a spracovávajúce vajcia na priamy predaj ako aj vajcia upravené vo forme melanže a pod., baliarne potravín a pod. Zákonná povinnosť zápisu v registri potravinárskych podnikov na ŠVPS SR. Subjekty na tejto úrovni musia umožniť zástupcom spoločnosti AgroCert vykonať certifikáciu a následný audit v jednotlivých prevádzkach a poskytnúť na požiadanie relevantné dokumenty. Spracovateľský potravinársky podnik musí na dodacom liste a faktúre deklarovať dodržanie Čistej línie bez použitia GMO, v tomto prípade použitím značky „Vyrobené bez použitia GMO.“

Spracovateľ je povinný viesť agendu a deklarovať

- a) Prehlásenie chovateľa hospodárskych zvierat chovaných na potravinárske účely o ich pôvode v „Čistej línii bez použitia GMO.“ Nakúpené pod značkou „Vyrobené bez použitia GMO,“ resp. akceptuje sa relevantný a dokázateľný status výroby bez GMO v prípade chovov pri dovozoch zo zahraničia.
- b) Oddeliť spracovanie živočíšnej produkcie v „Čistej línii bez použitia GMO“ od komerčnej tak, aby nedochádzalo ku krížovej kontaminácii živočíšnych produktov, povinne oddelené spracovanie, skladovanie, dopravné cesty a balenie. Bod CCP!
- c) Zabezpečenie spracovania živočíšnych produktov tak, aby nedochádzalo k ich zámene. Tento proces musí dokázať a deklarovať. Bod CCP!
- d) Zápis spracovateľa v Registri certifikovaných subjektov v Čistej línii bez použitia GMO.
- e) Živočíšne produkty neznámeho pôvodu sa nesmú prijať do výroby na spracovanie v Čistej línii bez použitia GMO a ani žiadnym spôsobom zamiešať v prevádzke.
- f) Dostupné HACCP, správna hygienická prax a pod. s kritickými bodmi produkcie.
- g) Výslednú živočíšnu produkciu dávať do obehu pod značkou „Vyrobené bez použitia GMO.“
- h) Zápis v Registri certifikovaných subjektov Čistej línie bez použitia GMO.

Poznámka: Spracovateľ si je vedomý, že jeho nedodržanie zásad čistej línie zamedzí výrobe potravín bez GMO, čím naruší dovtedajší priebeh horizontály „Čistej línie bez použitia GMO.“

4.5.6 Obchodník, distribútor:

Právnický subjekt alebo fyzická osoba podnikajúca v oblasti obchodu, ktorá nakupuje a predáva komodity zo všetkých uvedených úrovní. Povinná registrácia na ÚKSÚP s udeleným registračným číslom na typ sprostredkovateľ (obchodník, distribútor). V rámci systémov, okrem osív najčastejšie GMP a GTP. Subjekty na tejto úrovni musia umožniť zástupcom spoločnosti AgroCert vykonať certifikáciu a následný audit a poskytnúť na požiadanie relevantné dokumenty. V tomto prípade ide o reprodukciu značiek deklarujúcich od dodávateľov. Tento typ subjektu musí byť nositeľom a držiteľom značiek „Slovak Soya“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO.“

ZVKSOS

Zabezpečujúci systém „Čistej línie bez použitia GMO,“ pričom podmienky certifikácie sú špecificky odlišné od produkčných subjektov. Rovnako ako ostatné subjekty v tejto línii musia na dodacom liste a faktúre deklarovať dodržanie „Čistej línie bez použitia GMO,“ v tomto prípade použitím značky „Slovak Soya“ pre obchodovanie so sójovými bôbmi, resp. sójovými produktami, a použitím značky „Vyrobené bez použitia GMO,“ pre obchodovanie s krmivami resp. krmnými zmesami a so živočíšnou a potravinárskou produkciou.

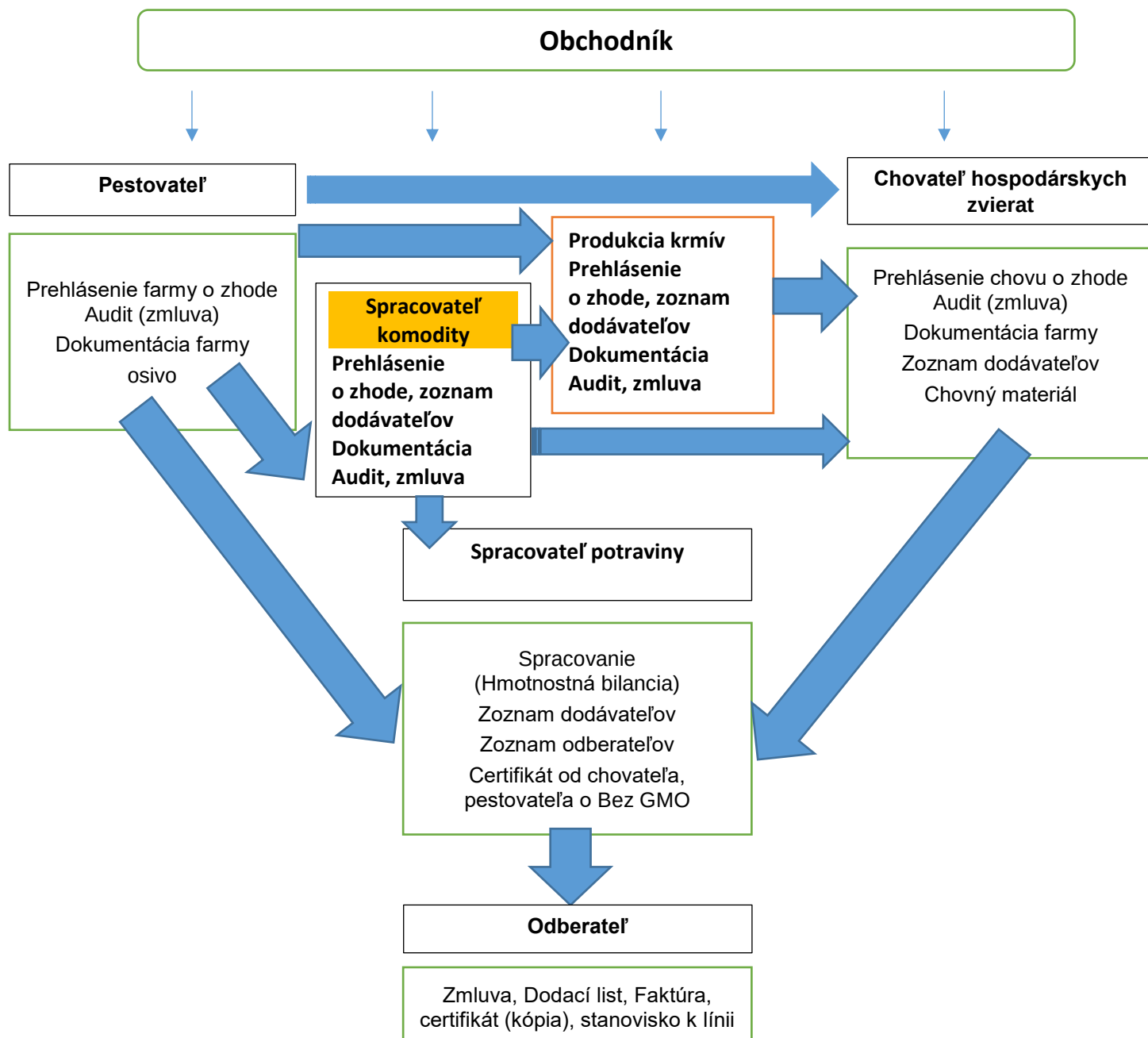
Obchodník resp. distribútor je povinný viesť agendu a deklarovať

- a) Deklarácia dodávateľa osív, sójových bôbov a spracovaných sójových produktov určených na kŕmenie hospodárskych zvierat chovaných na potravinárske účely, že na výrobu nepoužil žiaden geneticky modifikovaný materiál. Povinnosť uvádzať túto skutočnosť na dodacom liste a faktúre. V týchto prípadoch používajú dodávatelia a producenti na dodržanie „Čistej línie bez použitia GMO“ značku „Slovak Soya.“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO.“
- b) Deklarácia dodávateľa agrokomodít, krmných zmesí, živých zvierat a produktov z nich určených na potravinárske účely, vrátane ich balenia, že na výrobu nepoužil žiaden geneticky modifikovaný materiál. Povinnosť uvádzať túto skutočnosť na dodacom liste a faktúre. V týchto prípadoch používajú dodávatelia a producenti na dodržanie „Čistej línie bez použitia GMO“ značku „Vyrobené bez použitia GMO.“
- c) Deklarácia a preukázanie dodávateľa s uvedeným číslom v Registri certifikovaných subjektov Čistej línie bez použitia GMO.
- d) V prípade obchodovania v čistej a nečistej línii deklarovať a dokázať, že všetky obchodné prípady sú presne zadelené v agende a nie je možná zámena čistej línie (v tomto prípade sa vyžaduje precízne vypracovanie archivácie obchodných prípadov a dôsledná kontrola). Bod CCP!
- e) Zápis v Registri certifikovaných subjektov Čistej línie bez použitia GMO.

Poznámka: Obchodník si je vedomý, že jeho nedodržanie zásad Čistej línie bez použitia GMO zamedzí Čistej línii bez použitia GMO v nasledujúcich operáciách spracovania.

5. Schéma certifikácie

Proces pestovania, spracovania, produkcie a predaja v tzv. „Čistej línii bez použitia GMO“:

6. Príslušná dokumentácia a evidencia certifikovaných subjektov v „Čistej línii bez použitia GMO“

- Udelená značka „Slovak Soya“ formou certifikátu, tlačeneho dokumentu s uvedením všetkých potrebných skutočností a prideleným číslom subjektu AgroCert-om a číslom v registri pridelené AgroCert-om
- Oprávnenie uvádzať túto skutočnosť formou registrovanej značky na všetkých obchodných dokumentoch

ZVK SOS

- Udelená značka „Vyrobené bez použitia GMO“ formou certifikátu, tlačeného dokumentu s uvedením potrebných náležitostí a prideleným číslom subjektu AgroCert-om a číslom v registri pridelené AgroCert-om
- Oprávnenie uvádzať túto skutočnosť formou registrovanej značky na všetkých obchodných dokumentoch
- Zápis do Registra certifikovaných subjektov Čistej línie bez použitia GMO. Register v elektronickej forme s chránenými prvkami voči neoprávnenému zásahu do jeho obsahu. Voľne prístupný pre záujemcov za účelom kontroly, resp. overenia, či daný subjekt uvádza pravdivé údaje. Jednoduchá a rýchla forma informujúca o subjektoch „Čistej línie bez použitia GMO“ v plnom rozsahu. Špeciálne pridelené číselné kódy na základe ktorých je ľahká identifikácia činnosti a zamerania subjektu v danej línii reťazca.

7. Audit a nezhody

Majiteľ štandardu preveruje jeho dodržiavanie kontrolou – auditom. Audit vykonáva odborne spôsobilá osoba poverená ZVK SOS. Audítor musí byť nezávislá a nestranná osoba. Po preverení subjektu, je subjekt **zaradený/nezaradený** do schémy „Čistej línie bez použitia GMO.“ Audit musí byť vykonaný minimálne raz ročne (plánovaný audit). V prípade podozrenia, prípadne náhodného výberu je vykonaný neplánovaný audit. Tento musí byť nahlásený subjektu minimálne dvanásť hodín vopred.

Pri výkone auditu môžu nastať dva prípady.

- Subjekt spĺňa všetky kritéria schémy a je teda schválený v „Čistej línii bez použitia GMO“ a to bez nezhody prípadne s nezhodou, nezhodami typu 3
- Subjekt nespĺňa všetky kritéria schémy a teda nie je schválený v „Čistej línii bez použitia GMO“ nezhodou, nezhodami typu 2 (odstrániteľné do 30 dní a následná kontrola), Nezhodou Typu 1 (pozastavenie certifikácie na pol roka až dva roky)

7.1 Typy nezhôd

- Nezhoda typu 1** – závažné porušenie Štandardu bez GMO, použitie GMO produktov, podvádzanie – okamžité odobratie, neudelenie certifikátu minimálne na pol roka maximálne na dva roky podľa rozsahu porušenia
- Nezhoda typu 2** – nedostatočné preukázanie pôvodu tovaru, o ktorom je predpoklad, že nie je GMO – pozastavenie certifikátu, neudelenie certifikátu až do momentu preukázania pôvodu najviac však do 30 dní (ak subjekt do 30 dní nepreukáže, že nezhoda je odstránená stáva sa táto nezhodou 1 – viď vyššie)
- Nezhoda typu 3** - drobná nezhoda, ktorá nemá vplyv na porušenie Štandardu bez GMO - certifikát je udelený. Pri následnom audite je preverené odstránenie nezhody – Ak táto odstránená nie je, stáva sa nezhodou typu 2 – viď. vyššie

8. Reklamačný poriadok a postup pri odbere vzoriek

8.1 ÚČEL

Účelom tohto postupu je stanoviť pravidlá, postupy, zodpovednosti a právomoci za reklamácie v ktorých spoločnosť ..... vystupuje jednak pasívne (s odberateľom) ale aj aktívne (s dodávateľom)

8.2 ROZSAH PLATNOSTI

Pravidlá a postupy uvedené v tomto postupe platia pre zamestnancov spoločnosti ..... vykonávajúcich činnosti spojené s reklamačným konaním

8.3 DEFINÍCIE A SKRATKY

8.3.1 Definície

- Aktívna reklamácia - Výrobok, surovinu reklamuje naša spoločnosť u dodávateľa.
- Pasívna reklamácia - Výrobok, surovina je reklamovaná naším odberateľom.
- Majetok zákazníka - Nami skladovaný a ošetrovaný tovar, ktorého majiteľom je zákazník.
- Šarža - Množstvo tovaru s určenom hmotnosťou, z ktorého sa odoberajú vzorky.

8.3.2 Skratky

BOZP bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
eú ekonomický úsek

8.4 ZODPOVEDNOSŤ, PRÁVOMOC A VZÁJOMNÉ VZŤAHY

Celkovú zodpovednosť za správne konanie majú obchodníci, riaditeľ a právnik spoločnosti. Sú zodpovední za reklamačné konanie aktívne aj pasívne.

Zodpovednosť za vedenie účtovnej evidencie a vystavenie reklamácií má riaditeľ

8.5 POSTUP

Ak odberateľ predpokladá, že dodaná komodita, krmivo, potravina (ďalej len tovar) nespĺňa parametre línie bez použitia GMO, to znamená, že nezodpovedá deklarácii dodávateľa alebo iným požiadavkám uvedeným vo všeobecne záväzných právnych predpisoch, alebo pri jeho použití zistí, že tovar je mimo deklarácie, to znamená, spôsobuje podozrenie na použitie GMO materiálov (ďalej len "reklamovaný tovar"), bez meškania upovedomí dodávateľa tovaru a vyzve ho na spoločný odber vzorky. V prípade podozrenia, môže súčasne vyzvať aj AgroCert, ktorý posúdi pravdepodobnosť porušenia čistej línie.

1. Oznámenia, výzvy a informácie v súvislosti s reklamovaným tovarom možno vykonať telefonicky, alebo elektronicky s následným písomným potvrdením listom alebo faxom. Oznámenie v elektronickej forme postačuje, ak oznamovateľ má overený elektronický podpis. AgroCert do vyriešenia reklamácie v registri certifikovaných spoločností vysvieti danú spoločnosť na červeno a pozastaví platnosť certifikátu
2. Dodávateľ tovaru, ktorý bol podľa bodu 1. Vyzvaný k spoločnému odberu vzoriek, neodkladne sa dostaví na miesto, kde je reklamovaný tovar uložený a prerokuje možnosti odstránenia nedostatkov reklamovaného tovaru.
3. Ak odberateľ spolu s dodávateľom zistia dôvodné podozrenie na GMO, odberateľ pozastaví ihneď jeho použitie a dokumentovateľným postupom požiada dodávateľa o náhradnú dodávku.
4. Dodávateľ stiahne reklamovaný tovar alebo zariadi jeho bezpečné uskladnenie a zaistí náhradnú dodávku dotedy, pokiaľ sa o reklamovanom tovare nerozhodne.
5. Ak dodávateľ tovaru pochybuje o oprávnenosti reklamácie zo strany odberateľa, dôkaz o kvalite tovaru zabezpečia spoločným úradným odberom vzoriek z dodávky reklamovaného tovaru.
6. Pri odbere vzoriek z reklamovaného tovaru sa postupuje ako pri úradnom odbere vzoriek tovaru.
7. Ak z objektívnych príčin nie je možné dodržať podmienky ako pri úradnom odbere vzoriek krmív, dodávateľ stanoví po obojstrannej dohode s odberateľom tovaru iný, v konkrétnych podmienkach realizovateľný postup odberu vzorky z reklamovaného tovaru.
8. Ak dodávateľ po dohode s odberateľom v záujme dodržania podmienok ako pri úradnom odbere vykonáva preventívne odber vzoriek tovaru pri plnení dodávky a tieto vzorky sú označené, zapečatené a uskladnené predpísaným spôsobom, možno ich používať ako vzorky reklamačné. Preventívne odobrané vzorky treba uskladňovať počas doby použiteľnosti tovaru ale najmenej 15 dní po skončení jeho zapracovania.
9. Označené, zapečatené vzorky reklamovaného tovaru, z odtlačkami pečiatok dodávateľa aj odberateľa, spolu so záznamom o ich odbere, zasiela dodávateľ, prípadne odberateľ na vyšetrenie do ktoréhokoľvek laboratória, ktoré používa úradné postupy analytického skúšania a na ktorom sa obe strany dohodnú. Ak sa dodávateľ a odberateľ nedohodnú na

ZVKOS

- inom laboratóriu, môžu zaslať vzorky Ústrednému kontrolnému a skúšobnému ústavu poľnohospodárskemu (ďalej len ÚKSÚP).
10. Ak pri rokovaní odberateľa a dodávateľa o odstránení nedostatkov reklamovaného tovaru nedošlo k dohode, zvoláva dodávateľ najneskôr do troch dní miestne šetrenie, na ktoré môže prizvať zástupcov miestne kompetentného ÚKSÚP, veterinárnej služby, príslušnej poisťovne, prípadne ďalších inštitúcií a odborníkov na daný tovar.
  11. Ak dodávateľ nereaguje na výzvu odberateľa podľa bodu 1. A nesplní ktorúkoľvek z povinností, uvedených v bodoch 3,5,6 a 11, platí, že reklamáciu v plnom rozsahu uznáva a zaväzuje sa odstrániť reklamované nedostatky tovaru alebo dodať nový bezchybný tovar, prípadne nahradiť odberateľovi škodu, preukázateľne zapríčinenú dodávaným tovarom.
  12. Odberateľ je oprávnený žiadať aj náhradu škôd zapríčinenú odstávkou výroby v dôsledku oneskorenej dodávky náhradného tovaru, ak zapracovanie reklamovaného tovaru bolo nutné pozastaviť.
  13. Ak sa spor rieši medzi odberateľom a dodávateľom bez účasti ÚKSÚP, zistené nedostatky sa budú riešiť medzi odberateľom a dodávateľom za účasti certifikačnej spoločnosti AgroCert.
  14. Ak na základe laboratórneho alebo biologického skúšania v prípade úradnej vzorky sa potvrdia nedostatky reklamovaného tovaru, o jeho použiteľnosti rozhodne ÚKSÚP osobitným opatrením podľa §11 zákon č.271/2005 Z.z.
  15. O nedostatkoch tovaru alebo o jeho použiteľnosti nemožno rozhodovať a vymáhateľnosť prípadných nárokov z nedostatkov tovaru je sporná, ak odberateľ
    - a. Nesplní oznamovaciu povinnosť podľa bodu 1.,
    - b. Reklamáciu uplatňuje až po úplnom zapracovaní reklamovaného tovaru,
    - c. Reklamáciu uplatňuje vtedy, keď nie je možné zaistiť dôkazy o nedostatkoch tovaru,
    - d. Inak použil tovar ako bolo dojednané,
    - e. Bol o nedostatkoch tovaru dopredu informovaný a dodávka takéhoto tovaru sa uskutočnila preukázateľne s jeho súhlasom.
  16. V osobitnom prípade, odberateľ môže výnimočne použiť ako dôkaz o nedostatkoch tovaru, kontrolný nález z úradnej kontroly, zistených rozborom úradne odobratej vzorky, alebo kontrolou prvotnej evidencie u dodávateľa, ak
    - a. Kontrolou daného tovaru boli zaistené nedostatky, ktoré môžu zapríčiniť vypadnutie z čistej línie.
    - b. Totožnosť reklamovanej partie tovaru s partiou, ktorej sa dotýka kontrolný nález nie je sporná.
    - c. Ak z reklamovaného tovaru nie je možné zaistiť odber vzorky.
  17. Reklamovaný tovar, ktorý na základe laboratórneho alebo biologického skúšania možno použiť len mimo čistej línie, dodávateľ musí na vlastné náklady stiahnuť z obehu, prípadne predať ako tovar s GMO.
  18. Náklady, ktoré vznikli pri riešení dodávateľsko-odberateľských sporov, vrátane nákladov na úradnú kontrolu tovaru a nákladov na rozbor vzoriek znáša ten účastník sporu, v neprospech ktorého sa rozhodlo.

8.6 SÚVISIACE DOKUMENTY

Riadenie dokumentov
 Riadenie záznamov
 Zameranie sa na zákazníka
 Nakupovanie
 Kontrola

8.7 MATICA ZODPOVEDNOSTI

Nie je vypracovaná.

8.8 DOKUMENTAČNÁ MATICA

Nie je vypracovaná.

8.9 ZMENY V DOKUMENTÁCII A ÚDAJOCH

Vykonávajú sa podľa smernice dokumentačný poriadok

8.10 PRÍLOHY

Bez príloh.

8.11 PREHĽAD ZMIEN A REVÍZIÍ

ZMENY A REVÍZIE

- Číslo v postupovom rade v stĺpci „Zmena č.“ sú označované len zmeny spojené so zmenou dokumentu.
- Periodické revízie aktuálnosti (bez zmeny dokumentu) sú označované v stĺpci „Zmena č.“ skratkou P.R.

Dátum periodickej revízie je uvedený v stĺpci „Predmet zmeny“.

Zmena č.:	Predmet zmeny	Strany	Dátum Účinnosti	Podpis správcu dokumentácie

Zmena č.:	Vypracoval		Preskúmal		Schválil	
	Meno	Podpis	Meno	Podpis	Meno	Podpis

9. Pojmy a skratky

GMO - (skr. genetically modified organism):

Geneticky modifikovaný organizmus, spravidla vloženie jedného prípadne viac modifikovaných alelových párov na zlepšenie alebo úpravu vlastností organizmu.

GMO free/non GMO/bez GMO – Označovanie znamenajúce, že organizmus alebo rastlinný a živočíšny produkt je bez génovej manipulácie. (Nariadenie (ES) č. 1829/2003 a Nariadenie (ES) č. 1830/2003), ktoré okrem iného stanovujú pre technicky nevyhnutnú alebo náhodnú kontamináciu maximálny limit a to v prípade non GMO 0,1% a pre GMO free 0,9% z celkového obsahu príslušného krmiva).

Čistá línia bez použitia GMO - Ak je celý reťazec bez použitia GMO ako aj vyrobený bez GMO.

ZVKOS

Geneticky modifikované krmivá - znamenajú krmivá, ktoré obsahujú, skladajú sa alebo sú vyrobené z GMO.

Geneticky modifikovaný organizmus na použitie ako krmivo - znamená GMO, ktoré môže byť použité ako krmivo alebo ako východiskový materiál na výrobu krmiva

Vyrobený z GMO - znamená odvodený úplne alebo čiastočne z GMO, ale neobsahujúci, ani neskladajúci sa z GMO.

Sledovateľnosť - znamená schopnosť sledovať GMO a výrobky, ktoré sú vyrobené z GMO na všetkých stupňoch umiestnenia na trhu prostredníctvom výrobných a distribučných reťazcov.

Vystopovateľnosť – znamená schopnosť spätne dokázať pôvod GMO v ktoromkoľvek stupni reťazca v produkcii resp. výrobe vrátane krmív pre zvieratá a potravinársky priemysel.

Prevádzkovateľ - znamená fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá umiestňuje výrobok na trh, alebo ktorej je doručený výrobok umiestnený na trhu v spoločenstve, či už z členských štátov, alebo z tretej krajiny, a to na všetkých stupňoch výrobného a distribučného reťazca, ale neznamená konečného spotrebiteľa.

Producent (v tomto štandarde) - Subjekt, ktorý, pestuje, množí, spracúva, chová, balí, predáva.

Certifikácia a audit - Kontrola plnenia štandardu nezávislou osobou z certifikačnej spoločnosti AgroCert s r.o.

Štandard – taxatívne určenie podmienok, ktoré musí certifikovaný subjekt pre príslušnú oblasť certifikácie splniť. Tieto podmienky sú obsahom príslušných certifikačných auditov

CCP - (skr. critical control point) Kritický bod kontroly; je to krok, v ktorom možno aplikovať kontrolu a ktorý je dôležitý pre prevenciu alebo elimináciu rizika alebo jeho zníženie na akceptovateľnú úroveň.

POA - Bod pozornosti.

Riziko - Akýkoľvek činiteľ, alebo podmienky s potenciálom spôsobiť nesplnenie požiadaviek Bez GMO, najmä v rámci línie a následnej produkcie GMO produktov.

Analýza rizík - Proces zhromažďovania a vyhodnocovania informácií o rizikách a podmienkach vedúcich k ich výskytu, pre rozhodnutie o ich významnosti. Pri hodnotení sa zvažuje pravdepodobnosť v spojení so závažnosťou.

Stanovenie rizika - Proces založený na identifikácii nebezpečenstva, charakteristiky nebezpečenstva, odhady miery rizika a charakteristiky rizika.

Nebezpečenstvo - Biologický, chemický alebo fyzikálny kontaminant v potravine alebo v krmive s možnosťou nepriaznivého následku pre zdravie.

Identifikácia nebezpečenstva - Identifikácia možných nebezpečenstiev vo výrobnom procese s využitím procesnej schémy, špecifikácií koncového výrobku, literatúry a iných informácií.

ZVK SOS

HACCP - (Hazard Analysis & Critical Control Point) Systém kontroly procesu zameraný na potravinovú a krmovinovú bezpečnosť, ktorý identifikuje nebezpečenstvá a kvantifikuje riziká. Riziká sú kontrolované pomocou kontrolných opatrení.

Riziko - Riziko potenciálneho nebezpečenstva je výsledkom posúdenia zdravotnej závažnosti a pravdepodobnosti výskytu.

Hodnotenie rizík - Zbieranie a hodnotenie informácií o nebezpečenstve, aby bolo možné rozhodnúť, či predstavuje riziko pre bezpečnosť potravy alebo krmiva.

Overovanie - Využitie doplnkových informácií na kontrolu, či systém HACCP je stále efektívny a či sa používa na to, na čo bol určený.

Kritický limit - Hraničná hodnota, ktorá je rozhodujúca pre dodržanie alebo nedodržania stanoveného režimu vo výrobnom procese.

Kontrolné opatrenia - opatrenia, ktoré kontrolujú identifikované riziko v súvislosti s potravinou, alebo bezpečnosťou krmiva tak, že výskytu rizika sa predchádza, alebo riziko sa redukuje na prijateľnú úroveň.

Špecifické kontrolné opatrenie - Špeciálne opatrenie vytvorené a používané na kontrolu odhadnutého rizika

Odchýlka - Nedodržanie kritického limitu

Nápravné opatrenie - Zárok alebo zásah, ktorý sa musí vykonať ak výsledok monitorovania kritického kontrolného bodu indikujú, že kritický kontrolný bod je ovládaný.

Monitorovanie - Systematické pozorovanie alebo meranie, ktorým sa zisťuje, či je kritický kontrolný bod pod kontrolou.

ZVK SOS - Zväz výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností

WELFARE – „Pohoda zvierat“ – súčasť správnej chovateľskej praxe

Správna farmárska prax - Norma poľnohospodárstva, ktorá stanovuje plnenie povinných požiadaviek na ochranu životného prostredia vid' prílohu 1

Záznam - Písomný zápis o skutočnostiach súvisiacich so zabezpečením hygieny a zdravotnej neškodnosti v priebehu výrobného procesu, manipulácie a uvádzaním potravín do obehu.

Overenie (verifikácia) - Potvrdenie poskytnutím objektívneho dôkazu, že sa splnili špecifikované požiadavky

10. Prílohy:

Príloha č. 1 – Horizontálna schéma „Čistá línia bez použitia GMO“

Príloha č. 2 – Schéma kontroly a vystopovateľnosti

Príloha č. 3 – Schéma reklamačného poriadku

Príloha č. 4 – Bilancia olejnin vrátane sóje za roky 2011 – 2016

Príloha č. 5 – Register certifikovaných subjektov Čistej línie bez použitia GMO – schéma vrátane systému pridelených čísiel

Príloha č. 6 – Karta zákazníka

Príloha č. 7 – Oznamovací formulár systému EWS - zaisťovanie štandardu BEZ GMO

ZVKSOS

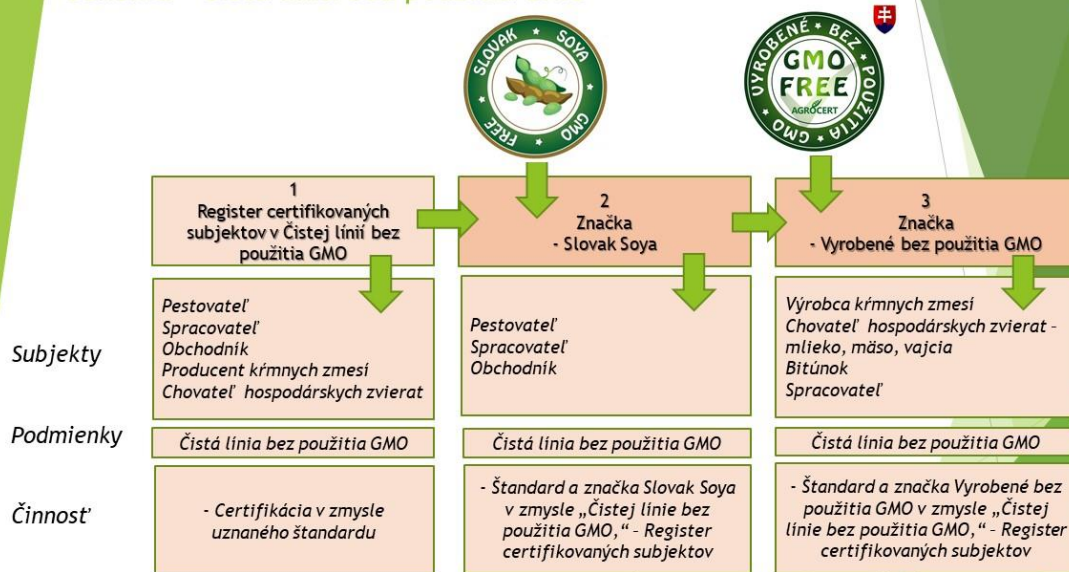

Príloha č. 8 – Certifikačný dotazník pre jednotlivé subjekty:

- pestovateľ,
- spracovateľ sójových bôbov na krmivá,
- výrobca krmív,
- chovateľ hospodárskych zvierat určených na potravinové účely,
- potravinársky podnik a baliareň,
- obchodník – distribútor.

Horizontálna schéma „Čistá línia bez použitia GMO“

Schéma - Čistá línia bez použitia GMO

Schéma kontroly a vystopovateľnosti

Schéma vystopovateľnosti a kontroly

Vystopovateľnosť subjektu	Pestovateľ	Spracovateľ na krmivá	Producent krmných zmesí (KZ)	Chovateľ hospodárskych zvierat	Bitúnok, potravinárske podniky
Obsahuje Certifikát o čistej línii bez použitia GMO, ktorého podmienkou je ...	... výroba a pestovanie produktov bez GMO	... výroba a spracovanie sójových bôbov bez GMO s výstupom krmiva bez GMO	... výroba krmných zmesí bez použitia všetkých zložiek krmiva bez GMO	... doklad, že zvieratá boli kŕmené krmivami bez použitia GMO	... že dodané zvieratá boli kŕmené bez použitia krmív bez GMO
Čistá línia bez použitia GMO - dokumentácia	Uvedený v Registri certifikovaných subjektov, Slovak Soya (podľa stanoveného štandardu)	Uvedený v Registri certifikovaných subjektov, Slovak Soya (podľa stanoveného štandardu)	Uvedený v Registri, certifikovaných subjektov, Vyrobené bez použitia GMO (podľa stanoveného štandardu)	Uvedený v Registri, certifikovaných subjektov, Vyrobené bez použitia GMO (podľa stanoveného štandardu)	Uvedený v Registri, certifikovaných subjektov, Vyrobené bez použitia GMO (podľa stanoveného štandardu)
Spôsob kontroly preverením	Príslušná dokumentácia, analýza na prítomnosť GMO v plodine	Príslušná dokumentácia, analýza na prítomnosť GMO v plodine	Príslušná dokumentácia, analýza na prítomnosť GMO v plodine	Príslušná dokumentácia	Príslušná dokumentácia
Oprávnené kontrolné orgány	Certifikačný subjekt, ÚKSÚP	Certifikačný subjekt, ÚKSÚP	Certifikačný subjekt, ÚKSÚP	Certifikačný subjekt, ŠVPS SR	Certifikačný subjekt, ŠVPS SR

Vychádza z uzákonenej praxe kontroly reťazca výroby na vystopovateľnosť v rámci zavedených princípov správnej výrobnéj praxe, resp. HACCP.

Princíp vystopovateľnosti bude spočívať v kontrole daného subjektu v rámci reťazca „Čistá línia bez použitia GMO“ a to spätne ku predošlému subjektu v rámci línie. Nakoľko každý subjekt povinne vedie dokumentáciu ako certifikovaný subjekt, sú princípy spätnej vystopovateľnosti dodržané bez prerušenia.

Princíp vystopovateľnosti bude spočívať v kontrole daného subjektu v rámci reťazca „Čistá línia bez GMO“ a to spätne ku predošlému subjektu v rámci línie. Nakoľko každý subjekt povinne vedie príslušnú dokumentáciu ako certifikovaný subjekt, sú princípy spätnej

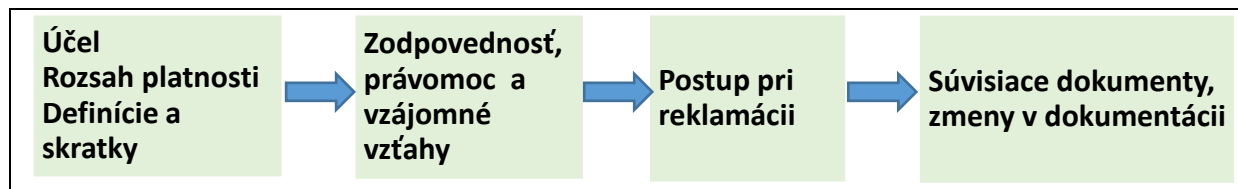
ZVKOS

vystopovateľnosti v rámci kontroly dodržané bez prerušenia až ku prvotnému pôvodcovi. Obdobný princíp platí v celej línii aj na príslušný certifikovaný obchodný subjekt. Nutný doklad od dodávateľov všetkých použitých krmív v krmnej zmesi, resp. krmnej dávke o tom, že príslušné krmivo neobsahuje, nepozostáva a nie je vyrobené z GMO a je majiteľom značky „Slovak Soya“ a/alebo „Vyrobené bez použitia GMO.“

Príloha č.3

Schéma reklamačného poriadku

Prehľad zmien a revízií

Zmena č.:	Predmet zmeny	Strany	Dátum Účinnosti	Podpis správcu dokumentácie

Zmena č.:	Vypracoval		Preskúmal		Schválil	
	Meno	Podpis	Meno	Podpis	Meno	Podpis

Príloha č. 4

Zberné plochy, produkcia a úroda olejní na hektár za roky 2011 – 2016 (SR)

OLEJNINY												
ROK	Snečnica na semeno			Repka olejná			Sója			Olejniný spolu		
	zberná plocha (ha)	produkcia (t)	úrody t/ha	zberná plocha (ha)	produkcia (t)	úrody t/ha	zberná plocha (ha)	produkcia (t)	úrody t/ha	zberná plocha (ha)	produkcia (t)	úrody t/ha
2016	83,8	246,5	2,9	124,5	430,5	3,5	34,9	92,5	2,7	253,2	777,9	3,1
2015	75,4	174,2	2,3	119,3	320,6	2,7	43,4	62,1	1,4	244,3	562,9	2,3
2014	76,5	200,6	2,6	125,5	448,9	3,5	33,2	83,9	2,5	241,7	738,7	3,1
2013	84,1	195,7	2,3	136,5	374	2,7	29,2	39,6	1,3	253,3	612,4	2,4
2012	90,1	197,2	2,1	106,8	212,6	2	21,8	41,8	1,9	223,1	454,3	2
2011	88,6	200,9	2,2	143,6	332,1	2,3	19,6	36,9	1,8	257,4	574,6	2,2
priemer	83,1	202,5	2,4	126	353,1	2,8	30,3	59,5	1,9	245,5	620,1	2,5

Register certifikovaných subjektov – (příklad)

ABCD, s.r.o. - Dargov

Domov > Slovak soya > ABCD, s.r.o.

Integer turpis tellus, viverra eget finibus sit amet, hendrerit sit amet tortor. Mauris nec lacus et erat molestie iaculis. Etiam in purus bibendum felis sagittis feugiat.

IČO 32165498 **Telefón** 00421-56 774982

Číslo registrácie 1225454 **Webstránka** www.abcdsro.sk

Adresa **E-mail** abcdsro@abcdsro.sk

Sóiová 10/ABCD
076 61 Dargov
Slovakia

Stav CERTIFIKOVANÝ ✓

Registrovaná značka SLOVAK SOYA

Oblasť certifikácie
Pestovanie sójových bôbov, spracovanie sójových bôbov

Platnosť certifikácie 19.1.2018 - 18.1.2019

Dátum stiahnutia certifikácie 20.7.2018

Dôvod stiahnutia certifikácie
Porušenie podmienok certifikácie.
Kontaminácia GMO sójou, kontrola vykonaná ÚKSÚP-om dňa 19.7.2018.

Karta certifikovaného subjektu - príklad

Informácie o certifikovanom subjekte	
ABCD, s.r.o.	Názov spoločnosti
32165498	IČO
XXXX	Číslo subjektu pridelené AgroCertom
XX-XXXX	Číslo v registri pridelené AgroCertom
Adresa	
Sóiová	Ulica
10/ABCD	Popisné číslo
076 61	PSČ
Dargov	Mesto
Slovakia	Štát
00421-56 774982	Telefón
www.abcdsro.sk	Webstránka
abcdsro@abcdsro.sk	E-mail
SLOVAK SOYA - certifikačná schéma	
Certifikovaný	Stav
Pestovanie sójových bôbov, spracovanie sójových bôbov	Oblasť certifikácie
19.1.2018 - 18.1.2019	Platnosť certifikácie
20.7.2018	Dátum stiahnutia certifikácie
Porušenie podmienok certifikácie *	Dôvod stiahnutia certifikácie
* kontaminácia GMO sójou, kontrola vykonaná ÚKSÚP dňa 19.7.2018	

Oznamovací formulár systému EWS pre schému zaist'ovania štandardu **BEZ GMO** a bezpečnosti

Ohlasovací formulár treba zaslať:

1. Zväz výrobcov krmív, skladovateľov a obchodných spoločností (ZVKOS)
2. ÚKSUP príp. ŠVPS SR
3. AgroCert s r.o. – certifikačná spoločnosť

1	E-mailová adresa ZVKOS	
2	E-mailová adresa ÚKSÚP	
3	E-mailová adresa AgroCert s r.o.	

	VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE	
4	Dátum a čas oznámenia:	
5	Oznámenie vykonal (meno zodpovedného)	

	INFORMÁCIE O SPOLOČNOSTI A KONTAKTNÉ INFORMÁCIE	
6	Názov spoločnosti:	
7	Ulica a číslo domu:	
8	PSČ a mesto:	
9	Štát:	
10	Číslo GMP+:	
11	Registračné číslo spoločnosti a číslo schválenia UKSUP (EU183/2005 a 852) farmári a VKZ	
12	Meno kontaktnej osoby:	
13	Tel.číslo na kontaktnú osobu:	
14	Tel.číslo na kontaktnú osobu mimo prac.doby:	
15	Tel.číslo na druhú kontaktnú osobu:	
16	E-mail na kontaktnú osobu:	

	RIZIKO (POVAHA NESÚLAD/POTENCIONÁLNEHO RIZIKA)	
17	Zistené nebezpečenstvo:	
18	Možná príčina (potvrdená/predpokladaná):	
19	Pravdepodobný dátum príčiny:	
20	Dátum zistenia nesúladu:	
21	Bolo vykonané posúdenie rizík pre konkrétnu situáciu? (áno/nie) Záver analýzy rizík: Vážne riziko: (áno/nie)	
22	Dôvod:	
23	Vplyv na zdravie zvierat::	
24	Symptómy:	

	VZORKY A ANALÝZA	
25	Dátum odobratia vzorky:	
26	Informácie/miesto odberu vzoriek:	
27	Vykonaná analýza: (áno/nie) Ak áno, priložte osvedčenie o analýze	
28	Dátum analýzy výrobku:	
29	Údaje o laboratóriu, ktoré vykonalo analýzu: (názov a adresa)	
30	Analytické výsledky a výstup analýzy:	
31	Príslušná legislatíva (EU/národný/iný štandard)	
32	Maximálna povolená úroveň:	

VÝROBK (INFORMÁCIE O VÝROBKU A POSTIHNUTEJ ŠARŽI VÝROBKU)	
33	Názov výrobku:
34	Názov/obchodný názov:
35	Kategória výrobku: (vyberte z:) - Kŕmna zmes – kompletne a doplnkové - Doplnková látka do krmiva - Kŕmna surovina - Produkty živočíšneho pôvodu - Mäso
36	V prípade kŕmnej suroviny: druh osiva
37	Vzhľad výrobku (typ balenia- voľne ložený/balený výrobok, popis obalovej jednotky)
38	Pre ktorý druh zvierat je výrobok určený: (ak existuje určenie) zmes. Komodita O aký typ produktu prípadne mäsa sa jedná
39	Označenie šarže: (kód šarže)
40	Celková čistá hmotnosť/objem šarže:
41	Doba použiteľnosti šarže:
42	Teplota (ak je stanovená):
43	Stav distribúcie šarže (kde sa ohlásená šarža teraz nachádza:
44	Je šarža súčasťou väčšej jednotky (áno/nie): Ak áno je známe množstvo výrobku a jeho umiestnenie?

PŮVOD A DODÁVATEĽ VÝROBKU	
45	Krajina pôvodu tovaru:
46	Pokiaľ sa pôvod výrobku líši od ohlasujúcej spoločnosti: údaje o výrobcovi, obchodníkovi či dovozcovi: vyberte - výrobca - vývozca - obchodník/sprostredkovateľ - prepravca - dovozca - skladovateľ - iný.....
47	Je výrobca Vaším priamym dodávateľom (áno/nie)
48	Názov spoločnosti dodávateľa (1):
49	Ulica + číslo:
50	Štát:
51	PSČ + mesto:
52	Číslo BEZ GMO (ak existuje) alebo: - bez certifikácie - s certifikáciou v súlade s iným štandardom/ schémou (názov)
53	Číslo schválenia spoločnosti /registračné číslo (podľa 183/2005resp 852):
54	Meno kontaktnej osoby dodávateľa:
55	Tel.číslo na kontaktnú osobu:
56	Tel.číslo na kontaktnú osobu mimo prac.doby:
57	Tel.číslo na druhú kontaktnú osobu:
58	E-mail na kontaktnú osobu:

ZVKOS

	DISTRIBÚCIA VÝROBKU /ŠARŽE	
59	Je kontaminovaný výrobok už uvedený na trh? Áno/nie	
60	Výrobky sú distribuované na Slovensku: Áno/nie Ak áno príloha distribučný zoznam/zoznam odberateľov s menami/názvami/množstvami a miestami	
61	Výrobky pre koncových užívateľov (chovateľov hospodárskych zvierat) áno/nie Ak áno : množstvo	
62	Výrobky sú distribuované v rámci EU: Áno/nie Ak áno príloha distribučný zoznam/zoznam odberateľov s menami/názvami/množstvami a miestami	
63	Výrobky sú distribuované mimo EU: Áno/nie Ak áno príloha distribučný zoznam/zoznam odberateľov s menami/názvami/množstvami a miestami	

	NÁPRAVNÉ OPATRENIA A INFORMOVANÉ STRANY	
64	Je výrobok/šarža zablokovaný? Áno/nie:	
65	Bol už výrobok stiahnutý? Áno/nie Ak áno-množstvo:	
66	Bol už výrobok zlikvidovaný? Áno/nie Ak áno-množstvo:	
67	Zákazníci, boli informovaní? Áno/nie Ak áno príloha distribučný zoznam/zoznam odberateľov s menami/názvami/množstvami a miestami	
68	Dodávateľ, bol informovaný? Áno/nie	
69	Ostatní partneri v reťazci/orgány, boli informovaní? Áno/nie Ak áno ktorí?	
70	Ostatné prijaté opatrenia?	
71	Povinné opatrenia? (zo strany kompetentných orgánov) áno/nie Ak áno aké?	
72	Opatrenia prijaté v blízkej budúcnosti:	

	PRÍLOŽENÉ DOKUMENTY (POKIAĽ SÚ K DISPOZÍCII, PRÍLOŽTE TIETO DOKUMENTY)		
		Priložené Áno/nie	Je možné poskytnúť tretej strane? Áno/nie
73	Protokol z analýzy		
74	Distribučný zoznam/zoznam odberateľov		
75	Zmluvy / dodacie listy/ dokumenty		
76	Dopravné a prepravné dokumenty		
77	Posúdenie rizika prípadu, alebo situácie EWS		
78	Dokumenty k výrobku /šarži ako štítky a obrázky		
79	Fytosanitárny certifikát		
80	CVED/CED (spoločný veterinárny vstupný doklad), pokiaľ sa vzťahuje nariadenie EU 669/2009:		
81	Ostatné:		

ZVKSOS

	OSTATNÉ INFORMÁCIE	
82	Aké ostatné informácie týkajúce sa nesúladu/ potencionálneho rizika sú relevantné?	

	DÁTUM A PODPIS	
83	Dátum: Podpis: Meno:	